

Ilona BĂDESCU,
Daniela DINCĂ
(Universitatea din Craiova) | **Salutul în limbajul tinerilor:
o abordare pragmlingvistică**

Abstract: (Greeting formulas in the language of young people: a pragmlinguistic approach) The present article aims to develop a semantic-pragmatic typology of greeting formulas used in the language of young people both in their relations with parents and family, in general, and with colleagues and friends, in particular. Starting from the premise that the greeting formula cumulates several functions, such as the factic, appeal and emotional functions, our analysis highlights their heterogeneity by inventorying both the greeting itself and the votive formulas and forms of address. In addition, our study conducted among students at the Faculty of Letters emphasizes the affective value of terms of address that can be considered marks of a "relational solidarity" (Katsiki 2000: 325) as well as the frequency of votive formulas that tend to eliminate the clichéd formula of greeting in favor of stereotypes that mitigate the separation of interlocutors. Finally, we can also underline the influence of globalization on greeting formulas, which contain a number of anglicisms, and their personalization according to the communication situation.

Keywords: *greeting formulas, votive formulas, terms of address, pragmlinguistic approach.*

Rezumat: Articolul de față își propune să realizeze o tipologie semantico-pragmatică a formulelor de salut (începutul și sfârșitul conversației) folosite în limbajul tinerilor atât în relațiile cu părinții și familia în general, cât și cu colegii și prietenii, în special. Pornind de la premisa că formulele de salut cumulează mai multe funcții, precum funcția fatică, de apel și emoțională, analiza noastră pune în evidență heterogeneitatea acestora prin inventarierea atât a salutului propriu-zis, cât și a formulelor votive și a formelor de adresare. În plus, analiza chestionarului aplicat studenților de la Facultatea de Litere va pune în evidență valoarea afectivă a termenilor de adresare, care pot fi considerați mărci ale unei „solidarități relaționale” (Katsiki 2000: 325), precum și frecvența formulelor votive care tind să elimine formula clișeizată a salutului în favoarea unor stereotipuri care atenuează despărțirea interlocutorilor. În cele din urmă, vom sublinia și influența mondializării asupra formulelor de salut, care conțin o serie de anglicisme, precum și personalizarea acestora în funcție de parametrii situației de comunicare.

Cuvinte-cheie: *formule de salut, urări, termeni de adresare, abordare pragmlingvistică.*

1. Introducere

Definit ca „un comportament comunicativ deliberat, care se exprimă prin procedeele lingvistice consacrate de vorbirea uzuală și care sunt semnificative pentru normele socioculturale ale politetii” (Pietreanu 1984, 8), salutul este o formă de politețe, un ritual comunicativ care se actualizează într-un anumit context sociorelațional și cutumal, fiind o modalitate prin care oamenii își manifestă dorința de

a interacționa. Puternicul său caracter ritualizat îi impune o oarecare stereotipie sau clișeizare pe care nu o pot diminua decât „afectivitatea” (Pietreanu 1984, 12) sau „căldura sufletului vorbitorului” (Caragață 1939, 76).

O altă trăsătură a salutului este caracterul său interacțional (cf. Hobjilă 2008), întrucât el are o valoare relațională „euforică, înălțătoare și recompensatoare” pentru interlocutor (Kerbrat-Orecchioni 1996, 10), permițându-i acestuia să elimine distanța dintre interlocutori. Dorința face astfel parte din „procedurile verbale care, în mod convențional, sunt menite să contribuie la stabilirea relațiilor interpersonale” (Goffman 1973, 82).

Selectarea formulelor de salut se află în strânsă legătură cu o serie de factori dintre care amintim: momentul comunicării (inițierea și încheierea unei conversații); modalitatea și, mai nou, canalul de comunicare (oral / scris, verbal / mediat); statutul locutorilor: un statut de egalitate, care presupune situații de comunicare personale (familiale, de prietenie, colegiale) sau un statut de inegalitate, presupunând situații de comunicare tranzacționale, marcând condescendența (de la superior la inferior) sau reverența (de la inferior la superior); contextul situațional (distanța socială dintre interlocutori și cadrul în care are loc interacțiunea); circumstanțele temporale (momentul zilei, sărbători, evenimente familiale etc.); vârsta și sexul locutorilor (Mladin 2003, 192-193, Felecan 2015, 10). Prin urmare, pentru inițierea și încheierea unei conversații, selectarea formulelor de salut pune în evidență „dependența normei sociolingvistice de caracteristicile comunității lingvistice și reflectă variația spațială, etno-socială, situațională (în sincronie și diacronie) a regulilor comunicării” (Ciolac 1999, 229).

Din punct de vedere al structurii, formulele de salut pot fi enunțuri simple sau „mixte (hibride)” (Kerbrat-Orecchioni 2001, 111), acestea din urmă adăugând, pe lângă formula de salut propriu-zisă, termeni de adresare, formule votive și „expresii-întrebări” și „întrebări-salut” (Pietreanu), care transformă astfel salutul formal într-un adevărat „act conversațional” (Mustăța, Mitu 2012, 163).

Din această categorie, termenii de adresare se constituie într-o gamă bogată și variată de substantive, adjective și interjecții care sporesc caracterul de oralitate al formulelor de salut și contribuie astfel la realizarea funcției conative¹. Prezența sau absența termenilor de adresare este strâns legată de tipul de context, de personalitatea interlocutorilor și de tipul de relație dintre aceștia: relație *orizontală* (axa intimitate vs distanță), relație *verticală* (axa egalitate vs inegalitate ierarhică, socială etc.) sau relație de *conflict* vs *consens* (Kerbrat-Orecchioni 1992, 35-36). În același sens, Coșeriu (1994, 144-145) subliniază că utilizarea termenilor de adresare „nu este determinată în mod exclusiv de relația strict socială cu interlocutorul, ci și de gradul de cunoaștere reciprocă și de intimitatea dintre interlocutori, de atitudinea de respect uman, pur și simplu etc.”.

¹ După Caragață (1939, 63), adresarea reprezintă „momentul principal când are loc primul raport social cu efecte asupra limbii”.

Ca formule de salut pot funcționa și formulele votive atât în secvența de început de conversație, cât mai ales în secvența de final (Goffman 1974, 94-95) unde, pe lângă rolul de formulă de încheiere a conversației, acestea încarcă salutul cu valori pozitive, facilitând contactul sau separarea¹. De altfel, granița dintre formulele de salut și cele votive este considerată *fragilă* (Mladin 2003, 192), ceea ce poate duce în mod inevitabil la „o suprapunere” a valorilor ilocuționare (Kerbrat-Orecchioni 1996, 10).

Din perspectiva actelor de limbaj, salutul este definit ca un act ilocuționar care „asociază conținutului propozițional al unui enunț o forță convențională specifică, determinată de intențiile comunicative ale emițătorului”, precum și „o anumită stare psihologică sau atitudine, determinată de o proprietate sau o acțiune a emițătorului sau a receptorului” (DȘL 2001, 256). Din totalitatea valorilor ilocuționare ale salutului, Felecan (2015, 6) menționează „intenția de acord / dezacord cu prescripțiile codului politeții pragmatice, specifice comunității lingvistice considerate”.

Analiza pe care o propunem se bazează pe răspunsurile obținute din cele 150 chestionare completate de studenții de la Facultatea de Litere (Universitatea din Craiova) care au vizat numai situațiile de comunicare verbală directă, demersul nostru având ca următoarele obiective:

- inventarierea formulelor de salut pentru inițierea și încheierea unei conversații: formule de salut propriu-zise, termeni de adresare, „expresii-salut”, „întrebare-salut”, formule votive;
- realizarea unei tipologii semantico-pragmatice a formulelor de salut (începutul și sfârșitul conversației) folosite în limbajul tinerilor în relațiile asimetrice (studenți părinți, bunici, profesori), dar și simetrice (studenți prieteni, frați, verișori).

Analiza noastră vizează formulele de salut folosite atât în situațiile de comunicare asimetrice cu membrii familiei (bunici, părinți) și cu profesorii, cât și în situațiile simetrice cu prietenii, frații și verișorii, variabilele care modelează comunicarea fiind reprezentate de diferențele biologice și/sau diferențele de statut social dintre protagoniștii situației de comunicare (Șerbănescu 2007, 46).

Formulele de salut pe care le vom analiza sunt *formule active unidirecționale*, unde, așa cum precizează López Simó (2016, 179), mesajul emițătorului pleacă de la emițător către receptor (L1 L2). Alături de această categorie, López Simó (2016, 180) identifică încă trei subclase de formule: (1) *formule reactive unidirecționale* care pleacă, în schimb, de la receptor către emițător (L1 L2); (2) *formule bi-reactive* care combină formulele active și reactive (L1 L2; L2 L1); (3) *formule activo-reactive* care pot apărea atât într-o intrevenție activă, cât și reactivă (L1 L2).

² Katsiki (2000, 93-94) vorbește, în acest caz, de „un acte rituel, relevant de la politesse linguistique, et notamment de la politesse positive : c'est un acte positif, un 'FFA' (Face Flattering Act) que le locuteur utilise pour valoriser la face positive de son allocutoire”.

2. Salutul în situații de comunicare asimetrice

Prin situații de comunicare asimetrice, înțelegem comunicarea pe care studenții o stabilesc cu părinții și bunicii (diferență de vârstă), pe de o parte, dar și cu profesorii (diferență de statut), pe de altă parte.

2.1. Relații asimetrice în situații de interacțiune cu bunicii și părinții

Ne vom referi numai la formulele de salut active în interacțiunea tinerilor cu bunicii și cu părinții.

2.1.1. Formule de salut folosite în interacțiunea studenți-bunici

2.1.1.1. Formule de salut la întâlnire

Formula de salut utilizată în aproape toate cazurile la întâlnirea cu bunicii este *Sărut mâna!* (*Săru' mâna!*), salut respectuos adresat atât de fete, cât și de băieți celor doi bunici. Ea este urmată, în general, de un termen de adresare, care este forma de vocativ a substantivului nume de rudenie (*Sărut mâna!* / *Săru' mâna, bunico / bunicule!*). Destul de frecvent, ca manifestare a afectivității față de bunici, apelativul este o formă populară, familiară sau regională a numelui de rudenie, de cele mai multe un diminutiv (*buni, mamaie / tataie; mămăiță / tătăiță; mămăică / tătăică; măiță / tăiță; maie / taie; mică / tită*). Uneori, poate să apară și forma de vocativ a adjectivului substantivizat – *dragilor* (*Săru' mâna, dragilor!*).

Există și situații în care băieții folosesc și forme precum *Salut!*, *'Neața* sau *Să trăiești!*, dar numai pentru interacțiunea cu bunicul, ele fiind urmate de un termen de adresare care marchează relația de asimetrie, atribuind, în același timp, o conotație afectivă întregii structuri (*Salut!* / *Neața!* / *Să trăiești, tataie!*).

În majoritatea cazurilor, formulele de salut sunt însoțite de diferite „expresii-salut” sau „întrebări-salut” (Pietreanu 1984, 125) care marchează bucuria întâlnirii (*Săru' mâna, mamaie! Mi-a fost dor de tine!*; *Săru' mâna! Mă bucur să vă revăd!*) ori preocuparea pentru starea lor de sănătate (*Săru' mâna, maie! Ești bine, sănătoasă; Săru' mâna, maie! Cum te mai simți?; Săru' mâna, mă bucur că sunteți sănătoși!*).

2.1.1.2. Formule de salut la despărțire

Interacțiunea cu bunicii se încheie atât prin formula *Sărut mâna!* (*Săru' mâna!*), însoțită sau nude apelativul termen de rudenie (*Sărut mâna!* / *Săru' mâna, bunico / bunicule, mamaie / tataie!*), fie prin „expresii-salut” specializate pentru momentul despărțirii, prin care se marchează un raport afectiv (*Vă pup / Vă iubesc! Să aveți grijă de voi!*; *Vă îmbrățișez (cu drag)! O să îmi fie dor de voi! Cu bine!*; *Numai bine!*).

În locul formulei de salut pot fi folosite și numeroase formule votive, în special urări de sănătate (*Rămâneți cu bine / sănătoși!*; *Multă sănătate! Să aveți grijă de voi!*, *Să fiți sănătoși! Multă putere!*), sau formule în care este invocată binecuvântarea divină (*Să vă ajute Dumnezeu!*; *Vă las în grija lui Dumnezeu!*; *Să vă dea Dumnezeu sănătate!*; *Cu Dumnezeu înainte!*). Aceste formule votive pot funcționa ca saluturi independente

sau pot însoți formulele de salut: *Săru' mâna, mamaie / tataie! Rămâneți sănătoși!; Săru' mâna, mamaie / tataie! Să vă dea Dumnezeu sănătate!*.

Există, de asemenea, și formule care fac referire la o întâlnire viitoare: (*Săru' mâna, mamaie / tataie! Să ne revedem cu bine!; Săru' mâna, mamaie / tataie! Vă voi vizita în curând!; Vă pup! Să ne revedem cu bine!; Vă îmbrățișez cu drag! Ne vedem peste puțin timp!*).

2.1.2. Formule de salut folosite în interacțiunea studenți-părinți

2.1.2.1. Formule de salut la întâlnire

Pentru interacțiunea cu părinții, alături de formula *Săru' mâna!*, se folosesc variate formule familiare (*'Neața!* sau *Bună!*) sau formule de salut împrumutate (*Hello!*, *Ciao!*), însoțite sau nu de un apelativ. Ca apelative se pot folosi:

- substantive termeni de rudenie în vocativ: *mamă, tată* (*Săru' mâna, mamă / tată!*);
- diminutive ale termenului de rudenie în vocativ: *mami, mămică, tati, tăticule* (*Săru' mâna, mami / mămică, tati / tăticule!, Hello, mami / tati!*);
- adjectiv calificativ substantivizat însoțit de un posesiv: *dragii mei, iubiții mei* (*Bună, dragii mei / iubiții mei!*).

Ca marcă a unui raport afectiv, pentru inițierea conversației, pot fi folosite și / sau diferite „expresii-salut” sau „întrebări-salut”: *Săru' mâna, mamă / mami / mămică, tată / tati / tăticule! Cum vă simțiți / Cum sunteți / Sunteți bine?; Vă pup! Ce faceți?.*

2.1.2.2. Formule de salut la despărțire

La despărțirea de părinți, alături de formula *Săru' mâna!*, se folosesc diferite alte formule care aparțin stilului familiar: *La revedere!, Pa!, Pa-pa!* sau varianta englezească *Bye-bye!*, însoțite sau nu de un apelativ (*Săru' mâna, mami / tati!, Pa, mami / tati!*).

Ca și în cazul despărțirii de bunici, la încheierea conversației cu părinții, formulele de salut pot fi înlocuite și prin „expresii-salut” marcate de afectivitate (*Vă pup!; Vă îmbrățișez!*) sau pot fi amplificate prin acestea (*Săru' mâna! Să aveți grijă de voi!*).

Prin diferite formule se face referire, de asemenea, și la o viitoare întâlnire (*Pe curând!; Pa, mami / tati! Ne auzim mâine!*) ori la menținerea legăturii printr-un contact telefonic sau în mediul virtual (*La revedere! Mai vorbim!; Săru' mâna! Ne (mai) auzim!*).

Alteori, în formula de despărțire sunt condensate formule de salut, termeni de adresare sau „expresii-salut” (*La revedere, mami, tati! Ne (mai) auzim! Aveți grijă de voi!*) care conferă expresivitate salutului și demonstrează faptul că, în multe cazuri, despărțirea are o încărcătură afectivă.

2.2. Relații asimetrice în situații de interacțiune cu profesorii

2.2.1. Formule de salut la întâlnire

În interacțiunea cu profesorii, formulele de salut se caracterizează prin uniformitate și stereotipie, relația de asimetrie student profesor determinând, în același timp, „limitarea câmpului selecției lingvistice” (Ionescu-Ruxăndoiu 1981, 253). Prin urmare, formulele de salut și de adresare sunt protocolare, implicând prezența vocativelor *domnule / doamnă*, însoțite de indicarea profesiei (*Bună dimineața / ziua, doamna profesoară / domnule profesor!*) sau, mai rar, de numele de familie (*Bună ziua, domnule Drăghici!*; *Bună ziua, doamna Ionescu!*).

Frecvent, apelativul *domnule* este folosit în adresarea studenților către profesori și cu forma prescurtată *dom'* (*Bună ziua, dom' profesor!*), implicând, după caz, o oarecare familiaritate sau simpatie, „fără a influența respectul și politețea pe care această relație de rol o implică” (GALR II 2005, 847).

Totodată, materialul analizat a pus în evidență și tendința de a folosi, în adresare, apelativul *doamna* fără niciun alt determinant (*Bună dimineața / ziua, doamna!*), un tic verbal care este considerat nepoliticos și imatur în adresarea către un profesor.

2.2.2. Formule de salut la despărțire

De regulă, la despărțire, formulele de salut sunt cele neutre (*Bună ziua / seara!*) însoțite sau nu de o formulă de adresare (*Bună ziua / seara, doamna profesoară / domnule profesor!*).

Foarte frecvent însă, a fost înregistrată formula votivă *O zi bună!*³ (cu variantele *O zi frumoasă!*; *O zi minunată!*), al cărei registru stilistic a ajuns să acopere „o zonă care se întinde între standard, colocvial, elegant și ceremonial” (Zafiu 2003b, 15). Alte formule votive înregistrate, în care se recunoaște același tipar sintactic, sunt: *O după-amiază plăcută!*; *O seară frumoasă!*; *O săptămână ușoară!*; *Un week-end plăcut!*. Toate aceste formule sunt folosite fie singure, fie în structuri amplificate prin forma de dativ a cliticului de persoana a II-a plural a pronumelui de politețe și prin forma de indicativ prezent, persoana I singular a verbului *a ura* (*O zi bună / frumoasă / minunată vă doresc!*; *Vă doresc o zi frumoasă / o după-amiază plăcută / o seară frumoasă / o săptămână ușoară!*) sau forma de conjunctiv prezent, persoana a II-a plural a verbului *a avea* (*Să aveți o zi bună!*; *O zi bună / frumoasă / minunată să aveți!*; *O seară frumoasă să aveți!*).

Formulele votive se pot combina și cu formule de salut propriu-zise pentru a exprima totodată respectul și afectivitatea: *Bună ziua / seara, doamna profesoară / domnule profesor! O zi bună / frumoasă vă doresc!*; *Bună ziua / seara, doamna*

³ Formula, simțită mai politicoasă decât neutrul *Bună ziua*, s-a extins ca urmare a calchierii formulei englezești: *Have a nice day!*. În opinia Rodicăi Zafiu însă, „imitarea expresiei străine nu reprezintă un calc fidel, pentru că respectă regulile gramaticale și lexicale românești: poziția normală a adjectivului, afinitatea semantică prototipică cu substantivul. Impresia de „corp străin” nu e produsă de veritabile abateri, ci doar de faptul că noua formulă apare ca o rescriere a salutului prin excelentă neutră – *bună ziua*.” (Zafiu 2003b, 15).

profesoară / domnule profesor! O zi bună să aveți!; Bună ziua / seara, doamna profesoară / domnule profesor! Vă doresc o zi frumoasă!

O altă formulă de salut frecvent înregistrată este *La revedere!*, care a început să fie considerată politicoasă, deși, în conformitate cu bunele maniere, această formulă de salut se utilizează numai într-un context asimetric (vârstă, rang) superior-inferior (cf. Aioane 2005, 16).

3. Salutul în situații de comunicare simetrice

În această secțiune, vom analiza formulele de salut care apar în interacțiunea studenților cu prietenii, cu frații și cu verișorii.

3.1. Formule de salut folosite în interacțiunea studenți prieteni

3.1.1. Formule de salut la întâlnire

Pentru inițierea conversației cu prietenii, formulele de salut sunt cele specifice stilului familiar: *Bună!; Salut!; Salutare!* sau, mai rar, *'Neața!* (ca formulă care marchează momentul întâlnirii). Frecvent însă, sunt înregistrate formule de salut împrumutate din alte limbi: *Ciao!; Hola!* sau, cu o mare frecvență, *Hello!; Hi!*; aparținând „stilului familiar actualizat, în condițiile oralității de tip cotidian de tineri” (Irimia 1999, 282).

Dacă selecția formulilor de salut de mai sus nu este condiționată de sexul interlocutorilor, o formulă de salut specifică situației în care protagoniștii conversației sunt băieți este *Noroc!*.

Uneori, aceste formule de salut se folosesc fără termeni de adresare, dar, de cele mai multe ori, ele sunt însoțite de aceștia sau sunt amplificate prin „expresii-întrebări” de tipul: *Ce (mai) faci?; Ce zici că mai faci?; Cum merge?; Cu ce te mai lauzi?*, salutul fiind astfel transformat într-un act conversațional (Mustăța, Mitu 2012, 163).

Termenii de adresare între prieteni se caracterizează prin valori expresive și afective datorită „libertății absolute de manifestare a stărilor afective și a atitudinii interlocutorilor” (Irimia 1999, 129), care îi transformă în mărci ale unei „solidarități relaționale” (Katsiki 2000, 325).

Din punct de vedere tipologic, termenii de adresare pot fi încadrați într-una dintre cele trei clase: substantive, adjective sau interjecții.

Clasa substantivului cumulează cele mai multe ocurențe prin diversitatea formelor care se încadrează în următoarele sub-clase:

- substantive proprii antroponomastice (prenume, nume) în vocativ: *Salut, Alex!; Bună, Irina!; Salut, Popescule!*
- substantive nume generice de persoană în vocativ: forma de singular *fată* (uneori cu o intonație specifică), forma de plural articulat *fetele*, forma diminutivală *fetiță* (*Bună, fată / fetelor / fetiță!*) ori, glumeț, termenul metonimic *moacă* (*Salut, moacă!*). În categoria substantivelor nume generice, pentru feminin, pot fi încadrați și termeni împrumutați, precum: *girls* (*Hei,*

girls!), *chicas* (*Hola, chicas!*) sau termenul argotic *gagico* (*gacici*) (*Bună / Salut, gagico / gacici!*).

- substantive nume de rudenie desemantizate¹ care reunesc substantive precum *soro, frate, vere*, a căror valoare figurată este răspândită ca un tipar retoric în limbajul tinerilor (Zafiu 2001, 260), pentru că ele punctează ideea de apropiere, respect reciproc și grad înalt de încredere, trăsături caracteristice relațiilor stabilite între membrii familiei (Scurtu 1966, 107-120) (*Salut, frate!; Salut! Ce (mai) faci frate / soro?*). Astfel, utilizarea termenului de rudenie *frate* în contexte care depășesc sfera rudeniei propriu-zise se face „cu scopul de a crea o atmosferă de solidaritate cu partenerii de conversație” (GALR II 2005, 846). De asemenea, trebuie precizat faptul că selectarea termenului *frate* nu prezintă constrângeri de gen, acesta fiind extins și în adresarea către persoane feminine, ca rezultat al tendinței de stereotipizare a formelor masculine.
- substantive nume de rudenie truncheate, familiare, împrumutate din engleză: *bro, sis*, însoțind formule de salut englezești (*Hello, bro!; Hi, sis!*) sau românești (*Salut, Alex! Ce faci, bro?*);
- substantive aparținând unor sfere semantice variate, folosite în general ca expresie a unui raport afectiv, dar care, în anumite contexte pot avea și o conotație ironică: *păpușă, zână, prințesă, lady* (*Bună! Ce faci, păpușă / prințesă / zână?; Hello, lady!*);
- substantivul *prieten* în vocativ, când interlocutorii sunt de genul masculin (*Salut, prietene!*);
- substantiv nume etnic marcând indentitatea în cadrul grupului prin indicarea specializării pe care interlocutorul o studiază: *francezule* (*Salut, francezule!*);
- substantivul *șefa*, folosit de băieți, ca termen generic afectiv când salută o fată, termenul putând marca și ierarhia „inferior superior” în cadrul grupului, atunci când respectiva colegă este șefa grupei sau șefa de an (*Salut, șefa!*).

În clasa adjectivelor, putem identifica următoarele sub-clase:

- adjective calificative substantivizate în vocativ „care implică o apreciere subiectivă a relației cu interlocutorul sau a însușirilor acestuia” (Ionescu-Ruxăndoiu 1981, 241) și care marchează apropierea dintre interlocutori: *dragă* (cu diminutivele *drăguță, drăguțo*), *scumpo, frumoaso, dulceață, iubito* (*Bună, dragă / drăguță / drăguțo!; Bună! Ce faci, frumoaso / scumpo / iubito / dulceață?*) sau *deșteptule*, care, în funcție de situația de comunicare, poate avea o încărcătură afectivă sau o conotație ironică (*Salut, (mă) deșteptule!*);

¹ Folosirea acestora ca termeni de adresare presupune „neutralizarea trăsăturilor semantice care definesc linia de înrudire (directă sau colaterală), uneori și a trăsăturilor care definesc generația și/sau sexul destinatarului, și adăugarea, în schimb, a trăsăturii [+ familiaritate]” (Ionescu-Ruxăndoiu 1981: 246), determinând astfel „trecerea pe prim plan a ideii secundare de apropiere spirituală, de afecțiune” (*Ibidem*, 256).

- adjectivul calificativ substantivizat însoțit de un posesiv: *draga mea* (*Bună, draga mea!*);
- adjective argotice folosite ca termeni de adresare „colegială” (Zafiu 2010, 98) masculină, expresie a unei stări afective de apreciere: *barosane, baștane, șmechere* (*Salut, barosane / baștane!*; *Salut, Adi! Ce mai faci, șmechere?*)
- adjective depreciative substantivizate desemantizate, care, în interacțiunea dintre prieteni, în opoziție cu conținutul lor semantic negativ, sunt marcate afectiv: *nebunule, nebuno, urâtule* (*Salut, nebunule / nebuno, Salut, urâtule!*). Utilizarea de către tineri a unor termeni insultători sau conotați negativ pentru a se adresa membrilor grupului de prieteni este numită de „insultă de solidaritate” (Palma 2013: 103)¹.

O altă categorie de termeni de adresare o constituie interjecțiile *bă, mă*, fie ca singură formă de adresare (*Salut! Ce faci, bă / mă?*), fie în structuri cu un vocativ nume propriu (*Salut, bă / mă, Alex!*), fie cu un calificativ (*Salut! Ce faci, bă, francezule?*; *Salut! Ce faci, mă / bă, nebunule / nebuno / urâtule?*) „prin care subiectul vorbitor atrage un interlocutor în procesul de comunicare” (Irimia 1999, 98). Utilizarea interjecțiilor apelative poate întări valoarea adresativă a substantivelor în vocativ pe care le însoțesc sau pot fi un „mijloc de a semnala valoarea de vocativ a substantivului” (GALR I 2005, 667), atunci când forma acestuia este omonimă cu cea de nominativ.

În multe dintre aceste situații, constatăm o generalizare a apelativului *mă*, care se folosește și în adresarea către persoane de sex feminin, ceea ce „dovedește pierderea funcției inițiale (adresare către persoane de sex masculin) și specializarea acestuia ca *marcă a adresării familiare*” (GALR II, 2005: 853).

3.1.2. Formule de salut la despărțire

Pentru încheierea conversației, cea mai utilizată formulă de salut, folosită în special de fete, este *Pa!* sau, în forma repetată *Pa-pa!*. Ea poate fi folosită fie singură, fie urmată de un apelativ (*Pa, Irina!*; *Pa, fată / fetelor!*; *Pa-pa, draga mea!*), fie precedată de o interjecție (*Hai, pa / pa-pa!*; *Bine, pa!*).

O altă formulă de salut frecvent folosită de fete este *Te / Vă pup!* (cu varianta *Pup!*), atât singură, cât și însoțită de un apelativ (*Te pup, Clara!*; *Vă pup, fetelor / dragelor!*). Cele două formule de salut apar și combinate între ele (*Te-am pupat!*² *Pa!*; *Pupi! Pa!*) și împreună cu un apelativ (*Pa, fată! Te-am pupat!*).

În schimb, formula de salut folosită de băieți la despărțire este *Salut!*.

Ca mijloace verbale de încheiere a conversației sunt folosite adverbul *bine* și interjecția hortativă *hai* (cu variantele *haide, haida*) care, în structuri precum: *Hai / Haide / Haida, pa!*; *Hai, te-am pupat!*; *Hai salut, Alex!*; *Bine, pa!*, au rol de element de trecere spre formula de despărțire „pentru ca întreruperea să nu se facă brusc și să nu

¹ „La présence de ces termes, dont certains sont connotés très négativement dans d’autres contextes, est à rapprocher de la notion d’insulte de solidarité, ou de celle de *vanne entre pairs*”. (Palma 2013, 103); „Ces insultes rituelles serviraient donc de marque de solidarité, d’intimité, et non pas d’agression, tant que les locuteurs appartiennent au même groupe.” (*Ibidem* 104).

² Folosirea verbului la perfectul compus amplifică forța ilocuționară a formulei (Mladin 2003, 192).

fie interpretată ca o comportare nepoliticoasă” (Pietreanu 1984, 191; cf. Zafiu 2003a, 15).

Foarte frecvent apar și formule de salut împrumutate: *Ciao!*, *Bye!*, *Bye-bye!*, *Bye! Kiss!*, ca o formă de manifestare a libertății și a solidarității de generație.

Cele mai multe formule de salut la despărțire fac referire la o întâlnire sigură (*Pa! Pe mâine!*; *Ne vedem mâine, te-am pupat!*), la o întâlnire posibilă (*Pe curând, nebunii mei!*; *Pa! Pe curând!*; *Pa! Te pup! Ne mai vedem!*; *Te pup, fată! Abia aștept să ne revedem!*; *See you!*) ori la posibilitatea unei conversații telefonice sau în mediul virtual (*Bine, ne auzim!*; *Hai salut, Alex! Ne (mai) auzim!*; *Vorbim, chicas!*; *Ne auzim pe Facebook!*).

De asemenea, trebuie precizat că există diferite posibilități combinatorii între formulele de salut, termenii de adresare și „expresiile-salut”, care sunt determinate de relațiile dintre interlocutori și sunt legate de o gamă variată de stări emoționale.

3.2. Formule de salut folosite în interacțiunea studenți frați, verișori

3.2.1. Formule de salut la întâlnire

Formulele de salut folosite la întâlnirea cu frații sau verișorii sunt cele familiare: *Bună!*; *’Neața!*; *Salut!*; *Salutare!* sau varianta truncheată *Sal’!*, fără ca selecția lor să aibă restricții de gen. În schimb, această restricție funcționează la întâlnirea între frații și verișorii de sex masculin care folosesc formula *Noroc!* simplă sau precedată de interjecția *hai* (*Hai noroc!*). În aceeași situație de comunicare este întrebuițată și formula *Hai salut!*. Ca și în cazul întâlnirii cu prietenii, foarte frecvente sunt formulele de salut împrumutate: *Hi!*; *Hello!*; *Hola!*; *Ciao!*. Aceste formule de salut apar singure sau, de cele mai multe ori, sunt însoțite de un termen de adresare sau de întrebări de tipul: *Ce faci?*, *Cum ești?*.

Stilului familiar îi este caracteristică și selectarea unei serii variate de termeni de adresare marcați prin trăsătura [+ afectivitate]:

- substantive termeni de rudenie în vocativ: *frate* (cu varianta truncheată *fra*), *soro* (mai rar), *vărul* (*Salut, frate!*; *Neața, fra!*; *Bună, soro!*; *Bună, vărul!*);
- împrumuturi englezești pentru *frate* și *soră*, în varianta prescurtată: *bro*, *sis* (*Hello, bro / sis!*), uneori în formule hibride (*’Neața, bro!*);
- diminutive ale termenilor de rudenie în vocativ: *frățioare*, *surioară*, *verișorul*, *vărușo*, *verică*, *vericule*, fără a fi totdeauna marcați de diferența de vârstă (*Salutare, frățioare!*; *’Neața, surioară!*; *Bună, verișorul!*; *Salut, vărul!*; *’Neața, verică / vericule!*);
- substantive termeni de rudenie în vocativ însoțiți de un posesiv, cu o mare frecvență (*Salut, soră-mea / frate-meu / vară-mea / vărul-meu!*);
- substantivul generic *fată* în vocativ (*Salut, fată!*), care, intonațional, poate marca și un anumit tip de relație sau de atitudine;
- substantive aparținând regnului animal sau diminutive ale acestora în vocativ (*goangă*, *gâză*, *gândac*; *gândăcel*, *șoricel*), cu valoare metaforică (*Salut, șoricel!*; *Bună, gâză / goangă / gândac / gândăcel!*). Utilizați în adresare către

frații sau verișorii mai mici, acești termeni îndeplinesc rolul de potențiatori afectivi.

- anglicismul stilistic *bos(s)*, înregistrat în DCR₃ cu sensul de „șef, căpetenie, patron”, apare ca termen de adresare, marcat afectiv, în general, pentru un frate mai mare ori pentru un frate care are un alt statut social.
- foarte rar, ca termen de adresare între frați se folosește prenumele;
- adjective calificative substantivizate în vocativ: *frumoaso*, cu varianta trunchiată, *frumi*, *frumosule*, *deșteptule* (*Bună, frumoaso!*; *Bună! Ce faci, frumi!*; *Bună, frumosule!*; *Salut, deșteptule!*). Uneori, termenul de adresare poate fi însoțit și de interjecția apelativă *mă* (*Salut, mă, deșteptule!*).

3.2.2. Formule de salut la despărțire

La încheierea conversației, între frați și verișori, ca și între prieteni se folosește o gamă variată de formule care aparțin registrului familiar, însoțite sau nu de un termen de adresare: formule de salut românești (*Pa!*, *Pa-pa!*; *La revedere!*; *Salut!*) sau împrumutate (*Ciao, (frate)!*; *Bye!*). Frecvent sunt folosite „expresii-salut” (*Te pup!*; *Te-am pupat!*; *Pup!*; *Pupici! Te / vă îmbrățișez!*; *Aveți grijă de voi!*; *Ai grijă ce faci!*) ilustrând diferite stări emotive și atitudinale. Relația afectivă existentă între interlocutori este ilustrată și de acumularea formulilor în salutul de despărțire (*Pa, surioară! Te las, ai grijă de tine!*; *Ciao, frate! Ai grijă ce faci!*; *Te las, vară-mea! Mai vorbim! Te îmbrățișez! La revedere!*).

Uneori, încheierea dialogului poate fi marcată prin intejecția *hai*, prin adverbul *bine* (*Hai, pa!*; *Hai, te-am pupat!*; *Bine, pa!*) sau prin verbul *a lăsa* (*Te-am lăsat, pa!*).

Sunt prezente, de asemenea, și formulele de salut care fac referire la o viitoare interacțiune (*Pe curând, vărule!*; *Pe mâine, soră-meal!*; *Ne (mai) vedem, ne (mai) auzim!*; *Te las, ne auzim mai târziu!*; *Pa-pa, vorbim!*; *Vorbim!*).

Concluzii

Salutul poartă mărcile stilului conversației, fiind exprimat prin enunțuri exclamative, nominale și verbale, simple sau „hibride” în a căror componență pot intra formule de salut propriu-zise, formule votive și termeni de adresare. Aceste posibilități combinatorii sunt determinate de relațiile dintre interlocutori (simetrice vs asimetrice) și, mai ales, de stările lor emoționale, având rolul de a spori, în esență, expresivitatea salutului verbal.

Formulele de salut analizate oglindesc, în esență, aspecte ale evoluției relațiilor interumane în societatea românească actuală în care informalul și semiformalul tind să se impună. Astfel, formulele de salut folosite de tineri exprimă modul lor de a fi: ele sunt dinamice și foarte expresive, reprezintă o formă de manifestare a libertății lor și delimitează o anumită comunitate lingvistică. Toate aceste caracteristici sunt evidențiate prin următoarele trăsături:

a) tendința de înlocuire a formulilor de salut standardizate prin formule familiare, formule votive sau prin formule împrumutate din alte limbi, chiar și în unele

situații asimetrice de interacțiune, și personalizarea acestora în funcție de parametrii situației de comunicare;

b) frecvența formulilor votive în secvența de încheiere a conversației care tind să elimine formula clișeizată a salutului în favoarea unor stereotipuri prin care se atenuează despărțirea interlocutorilor;

c) preferința pentru formule expresive de adresare. Inventarul bogat și variat de mijloace lexico-pragmatice de adresare ilustrează fantezie și spirit ludic, selectarea lor fiind legată de o varietate de stări emotive și atitudinale și / sau de dorința de a ieși în evidență prin inovații lingvistice care, de cele mai multe ori, marchează apartenența la un grup.

Sigle

- DCR₃ – Dimitrescu, Florica, Ciolan, Alexandru, Lupu Coman. 2013. *Dicționar de cuvinte recente*. Ediția a III-a. București: Logos.
- DȘL – Bidu-Vrânceanu, Angela, Ionescu-Ruxandoiu, Liliana Pană-Dindelegan, Gabriela, Călărășu, Cristina, Mancaș, Mihaela. 2001. *Dicționar de Științe ale Limbii*. București: Editura Nemira.
- GALR – Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. 2005. *Gramatica limbii române*. I. Cuvântul, II. *Enunțul*. București: Editura Academiei Române.

Referințe bibliografice

- Aioane, Mirela. 2005. *Formule de salut în limbile romanice*, in „Analele Științifice ale Universității Al. I. Cuza”, Iași, tomul LI, secțiunea Lingvistică, In onorem Constantin Frâncu, Editura Universității, Iași, p. 15-21.
- Caragață, George. 1939. *Formulele de salutare în limba română*, in „Buletinul Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide”, IV, 60-76.
- Ciolar, Mariana. 1999. *Sociolingvistică românească*. București: Editura Universității din București.
- Coșeriu, Eugen. 1994. *Lingvistica din perspectiva spațială și antropologică*. Chișinău: Știința.
- Felecan, Daiana. 2015. *Modalități lingvistice de adresare convenționale vs. neconvenționale. (Formule de salut vechi și noi în limba română)*, in „Diacronia”, nr. 1, Iași, p. 1-19. <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A7185>, ultima accesare: 21.XI.2022.
- Goffman, Erving. 1973. *La mise en scène de la vie quotidienne, 2- Les relation en public*. Paris : Minuit.
- Goffman, Erving. 1974. *Les rites d'interaction*. Paris: Minuit.
- Hobjilă, Angelica., 2008. *Comunicare și contextualizare – repere pragmatice*, în „Limba română”, nr. 7-8, p. 116-128.
- Ionescu-Ruxândoiu, Liliana. 1981. *Sociolingvistică și semantică (Termeni de adresare în schițele lui I. L. Caragiale)*, in „Semantică și semiotică”, red. resp. acad. I. Coteanu și prof. univ. dr. Lucia Wald.. București: Editura Științifică și Enciclopedică, p. 240-237.
- Irimia, Dumitru. 1986. *Structura stilistică a limbii române contemporane*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Katsiki, Stavroula. 2000. *L'échange votif en français et en grec : l'exemple de la fête du nom*, in V. Traverso, „Perspectives interculturelles sur l'interaction”, Lyons: PUL, p. 93-112.
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine. 1990. *Les interactions verbales*. I. Paris: Armand Colin.
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine. 1992. *Les interactions verbales*. II. Paris: Armand Colin.
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine. 1996. *Les interactions verbales*. III. Paris: Armand Colin.
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine. 2001. *Oui, non, si : un trio célèbre et méconnu*, in „Marges linguistiques” 2, p. 95- 119.

- López Simó, Mireia. 2016. *Fórmulas de la conversación. Propuesta de definición y clasificación con vistas a su traducción español-francés, francés-español* (Thèse de doctorat. Univ. Alicante).
- Mladin, Constantin Ioan. 2003. *Contributions à l'étude des formules de salutations en roumain et en français. Remarques de nature stylistique et pragmatique*, in „Annales Universitatis Apulensis”, Series Philologica, 4, Tom 3, 2003, p. 191-197.
- Mustăţea, Alexandrina, Mitu, Mihaela. 2012. *Noroc! – Bonne chance! expressions de la pensée et visions sur le monde*, în „Quaestiones Romanicae”, Lucrările Colocviului Internațional *Comunicare și cultură în România europeană* (ediția I / 15-16 iunie 2012). Szeged: JATEPress, p. 159-166.
- Palma, Silvia. 2013. *Le phénomène du détournement dans le langage des jeunes*, in „Pratiques” [En ligne], 159-160, mis en ligne le 30 juin 2016, URL: <http://journals.openedition.org/pratiques/2853>; DOI : 10.4000/pratiques.2853, ultima accesare: 30.XI.2022.
- Pietreanu, Marica. 1984. *Salutul în limba română. Studiu sociolingvistic*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.
- Scurtu, Vasile. 1966. *Termenii de înrudire în limba română*. București: Editura Academiei RSR.
- Șerbănescu, Andra. 2007. *Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor*. Iași: Polirom.
- Zafiu, Rodica. 2001. *Diversitate stilistică în româna actuală*. București: Editura Universității din București.
- Zafiu, Rodica. 2010. *101 cuvinte argotice*. București: Editura Humanitas.
- Zafiu, Rodica. 2003a. *Hai pa*, în „România literară”, nr. 37, p. 15.
- Zafiu, Rodica. 2003b. *Saluturi noi*, în „România literară”, nr. 36, p. 15.